

„Jézus mindenütt járt, ahova ti mentek...”

Szociális területen dolgozók konferenciája Kaposváron

A karácsonyi üzenet akkor válik igazán érvényessé, ha szembesülve az élet rettenetével, de nem megfutamodva előle így kiáltunk fel: megadom magam! Megadom magam Isten hatalmának, mert úgy ismerem fel magam és a másikat, mint vigasztalásra szorulókat. S ez nem megfutamodás a szenvedés elől, hanem együtt szenvedés a szenvedővel az Isten által ígért új ég és új föld jelenvalóságában. – Ezt Köntös László református főjegyző mondta előadása végén azon a december elején tartott konferencián, amelyet Jézus kopogtat címmel a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság Somogy Megyei Kirendeltsége rendezett a kaposvári püspöki székházban. A szociális és gyermekvédelmi ellátórendszerben dolgozók, intézményvezetők, kirendeltségi igazgatók, világi lelkigondozók, lelkészek, plébánosok és hitoktatók részvételével zajló, hagyományos adventi léleknyitogatón mentálhigiénés munkatárs és nyugalmazott pedagógus is megosztotta gondolatait a mindennapokról, a szolgálatról, Isten örömhírének közvetítéséről.

Az egyetlen vigasztalásról a reformátusok egyik hitvallásából, a Heidelbergi Kátéból származó gondolat köré fonta mondandóját Köntös László, a Dunántúli Református Egyházkerület főjegyzője. A Káté első kérdése s a rá adott válasz így szól: „Mi néked életedben és halálodban egyetlen vigasztalásod? Az, hogy testestől-lelkestől, mind életemben, mind halálomban nem a magamé, hanem az én hűséges Megváltómnak, a Jézus Krisztusnak a tulajdona vagyok, aki az Ő drága vérével minden bűnömért tökéletesen eleget tett, s engem az ördögnek minden hatalmából megszabadított, s úgy megőriz, hogy mennyei Atyám akaratára nélkül egy hajszál sem eshetik le fejemről, sőt inkább minden az én üdvösségemre kell, hogy szolgáljon. Ezért Szentlelke által is engem az örök élet felől biztosít, és szív szerint készsége és hajlandóvá tesz arra, hogy ezentúl Önéki éljek.”

Az előadó azért idézte a Káté első kérdését, mert – mint mondta – elképesztően mély tematizációs erővel mutat rá a keresztyén üzenetre. Arra világít rá, hogy az alapkérdés, az alaptéma a vigasztalás. Ez pedig a szociális területen dolgozókat és az ellátottakat egyaránt érinti.

„Nyilván azért ez az alapkérdés, mert a Káté – a bibliai antropológiával egybehangozva – az emberben olyan entitást lát, aki vigasztalásra szorul. Az emberi lét önmagában, úgy, ahogy van, problematikus. Kell valami, ami az embernek vigasztalást nyújt, amikor saját létével szembesül. Nincs mit takargatni, ami e feltételezés mögött van, az bizony eléggé pesszimista világ- és emberkép. Különösen annak tűnik egy olyan kultúrában, amelyet szinte ural az emberi lét megoldhatóságába vetett hit – fejtette ki a főjegyző. – Látni kell, hogy karácsony üzenete a Megváltó érkezéséről csakis akkor értelmes üzenet, ha megvan mögötte az a feltételezés, hogy az emberi lét önmagában, emberi erőből és emberi képességekkel megoldhatatlan. Ugyan miért is lenne szükség Megváltóra, ha amúgy az emberben megvan a képesség önmaga végső boldogulásának felépítésére? S ha azt kérdezzük, hogy ma a keresztyén üzenet miért nem igazán hatékony, miért csak kevesekhez ér el,

akkor ennek okát abban fedezhetjük fel, hogy mai kultúránk lemondott már arról, hogy az emberi létről értelmes üzenetet fogalmazzon meg. Ugyanis akkor rögvest kiderülne, hogy – gyarapodó tudás ide vagy oda – semmit sem tudunk mondani a végső kérdésekről. A végső kérdés pedig – ahogyan *Heidegger* mondja – az ember kitettsége a halálnak, az időbe zártság. Ha viszont az ember lemond arról, hogy a létét ilyen távlatokban próbálja meg elhelyezni, akkor természetsszerűleg az emberi sors végső értelmére irányuló kérdés is értelmét veszti.”

A főjegyző szerint ilyen szempontból a felvilágosodás óta tartó szellemi folyamat valójában fokozatos beszűkülés, a transzcendenciáról, vagyis az egyetemes valóságértelmezésről való fokozatos lemondás, és e folyamat felvilágosodás helyett inkább besötétülésnek nevezhető. Ezt hozta a modernitásnak nevezett nyugati folyamat, amely arra a dogmára épül, hogy nincs már szükség Istenre ahhoz, hogy az emberlét egészét érteni lehessen.

„A keresztyén hitnek, a Megváltóról, a Vigasztalóról szóló üzenetnek tehát van egy világképi előfeltétele: az emberi lét feletti folyamatos és állandó megrendültség. Ha úgy tetszik: az állandó kétségbeesés az önmagában vett élet értelmetlensége és hiábavalósága miatt – hangsúlyozta Köntös László. – A vigasztalás mint alapkérdés és téma éppen nem a gyáva és az élet kihívásaitól menekülő ember alapkérdése és témája, hanem azé az emberé, aki-ben megvan a bátorság ahhoz, hogy szembesüljön létének végső megoldatlanságával, s levonja azt a megsemmisítő következtetést, hogy nincs semmi sem, amire a boldog világ megteremthetőségének vágya reálisan alapozható. Ez az a bizonyos tragikus életterzés, amely messze nem depresszió, hanem az önmagában vett ember valóságos léthelyzetével való könyörtelen és realista szembenézés.”

A történelemből ismert és ma is tapasztalható szekuláris messianizmus – az a hit tehát, hogy a tökéletes, teljes és boldog emberi lét elérhető, az egyetemes rossz kiküszöbölhető, az ember erkölcsi elégtelensége meghaladható, az időbe zártság kalodája szétrombolható – abból a gyávaságból fakad, amely a lét végső kérdéseiről nem vesz tudomást, s úgy tesz, mintha nem léteznének, vagy mintha már nem lennének aktuálisak. Holott az emberi lét-helyzet változatlan, s önmagában úgy, ahogy van, tragikus.

Köntös László úgy véli: a Megváltó érkezéséről, az egyetlen vigasztalóról szóló karácsonyi örömhír annak örömhír, aki az üzenet kapcsán rádöbben, hogy nem kell az emberi életet önmagában nézni, vagyis nem kell hamis illúziókba kergetni, hanem Istennel kell összefüggésbe hozni önmagunkat. S ez bizony nem illúzió. Minden racionális alapunk megvan annak feltételezésére, hogy az emberi életnek van végső rendeltetése és célja, amely nem az embertől jön. Ez a megfontolás ugyan még nem hit, de inspiratív előszobája lehet a hitnek. „*Gondolkodom, tehát hiszek*” – ahogy *Polányi Mihály* fogalmazott. Ha viszont az emberi lét önmagában menthetetlen, okkal vethető fel az a kérdés, hogy ez a nézet nem vezet-e el az „úgyis mindegy” fatalizmusához, avagy a „minden hibavalóság” nihilizmusához. Ez különösen fontos kérdés olyan hivatások számára, amelyek képviselői nap mint nap konkrét élethelyzetekben szembesülnek az emberi lét kritikus dimenzióival.

Az előadó meglátása szerint a szociális és a gyermekvédelmi ellátórendszerben szolgálók körében erős világnézeti alapokra van szükség; olyan biztos és rendíthetetlen szellemi háttérre, hogy képesek legyünk szembenézni az emberi lét titokszerű és sokszor tragikus mélységeivel, anélkül, hogy hamis illúziókban ringatnánk magunkat.

„A nihilizmus meghaladása egyfelől, másfelől egy hamis »happykultúra« illúziójának elkerülése ma az egyik lehető legnagyobb kihívás – állapította meg. – Más szavakkal kifejezve: szembenézni az élet rettenetével, az emberi lét végső esendőségével és törékenységgel, ugyanakkor nem megmaradni a kétségbeesés fogságában. Ezt az utat nyitja meg számunkra a karácsonyi üzenet. A Megváltó érkezése, Isten országának betörése ebbe a földi világba egyrészt Isten ígéretének a beteljesedése, ahogyan arról Ésaías próféta könyvében olvashatunk: »Mert én új eget és új földet teremtek [...]. Nem hallatszik többé sírás és jajgatás hangja. Másrészt az Isten által az embernek szánt végső jövő elővételezése, ahogyan erről a Jelenések könyve szól: »Hallottam, hogy egy hatalmas hang szól a trónus felől: Íme, az Isten sátora az emberekkel van, és Ő velük fog lakni, ők pedig a népei lesznek, és maga Isten lesz velük; és letöröl minden könnyet a szemükről, és halál sem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az elsők elmúltak. A trónuson ülő ezt mondta: Íme, újjáteremtek mindent. És így szólt: Írd meg, mert ezek az Igék megbízhatók és igazak! És ezt mondta nekem: Megtörtént! Én vagyok az Alfa és az Ómega, a kezdet és a vég.«”

Az a biztos szellemi háttér tehát, amelynek alapján elkerülhetjük egyrészt a nihilizmust, a depressziót, a végső kétségbeesést, másrészt a hamis boldogságillúziókat, a főjegyző szerint abban van, ha az emberi szenvedés és fájdalom mögött is meglátjuk az Istenben adott végső jövőt, a megváltó Krisztust, az Alfát és az Ómegát, az egyetlen és végső vigasztalást, életünk végső alapját.

Köntös László megosztott a jelenlévőkkel egy történetet is. Az egyik hozzá forduló elmesélte megtérésének útját. Azt mondta, hogy számára a megtérés szó soha nem jelentett semmit sem. Egészen addig, amíg az élet megpróbáltatásai következtében eljutott egy pontra, s kimondta: „*Megadom magam.*” Ezen a mélypontra nyílt meg előtte Isten valósága, az önmegadás boldogsága, az Isten hatalmának való feltétlen alávetettség. Az a felismerés, hogy mindenestől Isten tulajdona vagyok, s az életemnek van ura és gazdája, aki elérkezett hozzám is, hogy el ne vesszek, hanem örök életem legyen.

A tabi Takács Imre Szociális Otthon néhány lakójának, illetve munkatársának a produkciójában gitárszó pendült, majd a mikrofonhoz lépett egyikük, és a narrációra játékba kezdtek a kezek:

„Isten megteremtette az embert, és kezet adott neki – száll a szó. – Kezet adott arra, hogy építsen. De az ember megtanult rombolni. Kezet adott arra, hogy simogasson. De az ember megtanult ütni. Arra, hogy vigasztaljon. És ő bánt. Isten kezet adott, hogy az ember adjon. És ő megtanult lopni. Arra adott kezet, hogy hívjon. És az ember elutasítja magától a másikat. Kezet adott, hogy azzal az ember az életet óvja, és ő megtanult ölni. Kezet adott, hogy imádkozzon, és ő megtanult átkozni...”

Miközben hallgatom a szöveget, és figyelem a fegyelmezett kézjátékot, a közönség sorai között egyre tapinthatóbb a csönd. Feszült figyelem ül az arcokon, a kezek pedig tovább mozognak – kifejezve pozitív és negatív helyzeteket, viselkedésmódokat, s már-már közeledik a végkifejlet: Isten adott Valakit, Akinek a keze simogat, vigasztal, ad, fölemel, áld, de a többi kéz átszegezte az ő kezét. Pilátus keze, katonák keze, zsidók keze, pogányok keze, a mi kezünk, az én kezem és a te kezéd. Jézus nem maradt halott, harmadnap feltámadt, itt jár köztünk, és ma is nyújtja átszegezett kezét: felém, feléd, felénk. Mit teszel te ezzel a kézzel?

A drámajáték betanítóit nem hatásadászat motiválta, mégis különös katarzist váltott ki belőlünk a produkció, melyet nagy tapsal köszönt meg a közönség.

Az adventi léleknyitogató tanúságtétellel folytatódott: *Bozsoki-Sólyom Eszter* igazgató-helyettes, a tabi intézmény mentálhigiénés munkatársa, a néhány perccel előbb fellépők gitáros kísérője *Megérintve* címmel vallott arról, hogy Isten nem véletlenül állította e helyre:

„Próbálok a keresztyénséget küldetesként megélni, amelynek előfeltétele a megérintettség. Hálás vagyok, hogy munkám során olyan intézményekben dolgozhattam, ahol mindig megélhettem: Krisztushoz tartozom, és ezt képviselhettem is ellátottak és munkatársak előtt. Az egyetem elvégzése után egy református általános iskolában kezdtem dolgozni pedagógusként. Ugyan eredményesnek gondoltam mindazt, amit tettem, de éreztem: nem vagyok a helyemen. A teremtő Isten is tudta ezt. Egy krízishelyzetet követő mélység után kerültem egy fogyatékosággal élők ellátását felvállaló nappali intézménybe, ahol tapasztalhattam, hogy a helyemen vagyok már. Naponta éltem meg, amikor beléptem az ellátot-takhoz, hogy viszek valami többet a tarisznyámban. Nemcsak azt a szakmaiságot képviseltem, ami alapvető elvárás egy ilyen területen dolgozóval szemben, hanem ennél sokkal többet. A pedagógusi végzettségemet kevésnek tartottam, így lettem református diakónus. Megérintettségem válasz arra az isteni cselekedetre, amely megváltással megtörtént. Innentől kezdve már nem nehéz e tevékenység, jóllehet az ember fáradékony, Isten újra és újra erővel tölt fel. Amikor Tabra kerültem, állami fenntartású szociális otthonba, akkor nem attól félttem, hogyan fogadnak el, vagy én hogyan fogadom el a helyzeteket, hanem attól tartottam, meg tudom-e élni a megérintettségemet, ami nélkül képtelen vagyok dolgozni. Már kezdetben jó volt tapasztalni, hogy az előre kialakított képet meg lehet törni, hiszen igenis megélhető a hit az állami intézményekben is.

Milyen szép rendezvény a mai, amelyen együtt mutathatunk Krisztusra, aki folyamatosan kopogtat ajtónkon! Vagy az, amikor középsúlyos fogyatékosok együtt konfirmáltak a felnőtt gyülekezeti tagokkal. Elfogadó közeg vesz körül, s a diakóniai szemlélet élő valóság, amely újra és újra megerősít. Amikor megüresítem magam, amikor teljesen visszalépek az egómból, akkor tudom leginkább befogadni a felülről érkezőt. Valóban elég nekem Isten kegyelme – ahogy Pál apostol fogalmaz a korintusbeliekhez írt levelében. »Legszíve-sebben tehát az erőtlenségeimmel dicsekszem, hogy a Krisztus ereje lakozzék bennem. Ezért a Krisztusért örömöm telik az erőtlenségekben, bánatalmazásokban, nyomorúságokban, üldöztetésekben és szorongatásokban. Mert amikor erőtlén vagyok, akkor vagyok erős.«”

Solyomsné Balázs Mária, a balatonboglári Kikötő Gyermekotthon nyugalmazott pedagógusa vetített képes előadásban illusztrálta, milyen nagyot lépett előre közösségük. Vallja: azért, hogy jól működjenek a szakmában, nem elég az ismeretanyag, lélek is kell hozzá. E kettő adja a szolgáló szeretetet.

„Bátor kezdeményezéssel próbáltuk megvalósítani a keresztyény jelenléte – mondta. – Fenntartói segítséggel, az igazgatónő vezetésével imaszobát alakítottunk ki a könyvtárban, de felmerült, hogy miként töltsük meg tartalommal a felszentelt helyiségrészt. Ebben segítségünkre sietett *Vajda Gábor*, Lengyeltóti fiatal plébánosa, aki akkor érkezett meg Rómából. Rendszeresen tartott liturgikus felkészítéseket, de gyakran az elcsendesedés, az áhítat volt a legfontosabb e könyves környezetben. A balatonszemesi plébános életviteli

kérdéseket vett nagyító alá; először azt hittem, senki nem fog ide betérni, de – szerencsére – tévedtem. Tanulmányozták a Bibliát, és arra is vállalkoztak a diákjaink, hogy a szentek életéről kiselőadást tartsanak magyarórákon. Megrendeztük ünnepeinket, versekkel, Istent dicsérő dalokkal készültünk, misére járunk, s elsőáldozásra, bérnálásra készültek ellátottjaink. Ez azért nagy szó, mert ezelőtt egyetlen gyermekünk sem készült e szentségekre.”

Solymosné szerint a felnőttek bevonása nehezebb volt, mint a gyerekéké, de lassan megtört a jég. *Somos László* kaposfői esperes-plébános a cigánypasztorációról tartott előadást, *Fábry Kornél* atya pedig „tök vidám” perceket szerezve értekezett arról, hogy humor és hit összefügg. A korábbi megyés püspököt, *Balás Bélát* is vendégül látták. Beton atya megszentelte az intézményt; jöhetnek ettől sem szebbek, sem jobbak nem lettek a kollégák és az ellátottak, az előadó állítja: tartalmasabb azóta a munkájuk.

„Nem gondoltuk, hogy mindenki fejevesztve rohan majd a templomba, de tudtunk töltekezni, próbáltuk megőrizni arcunkon a derűt, és megpróbáltuk egymást rábírní némi szemléletváltásra. Minden ember életében rendkívül fontos a kiteljesedés: mi a hit által próbáljuk ezt megélni. Szerencsére igent mertünk mondani e feladatra, így azon kívül, hogy csapat voltunk, közösséggé kovácsolódtunk, megmutatva emberi arcunkat is egymásnak. Így sokkal könnyebb a kereszthordozás s az áldozatvállalás is. Öröm számunkra, hogy diákjainak közül némelyek már egyházi középiskolát választanak továbbtanulásra, hiszen megismertek egy utat, a hit útját, amelynek van iránytűje. Találkoznak a szeretettel is, amelynek nincs szín- és hőfoka, tartalmát nem tudjuk szavakkal közölni, de sokáig élhetünk belőle.”

Késmárki Zsolt, az SZGYF társadalmi kapcsolatokért felelős referense az elmúlt időszakban országsszerte rendezett „osztozókat”, ahol az intézmények lelkigondozóival, olykor lelkészekkel, igazgatókkal is találkozott. Mint mondta: *Bátori Zsolt* főigazgató nem egészen két éve egy intézkedési programot tett elé, amelynek integráns része volt a szakmai ellátás keretében megvalósuló lelkigondozás, és felkérte, hogy legyen gazdája a területnek. Ma már öt-hatszáz munkatárssal áll kapcsolatban. Egy-egy „osztozón” húsz-huszonöt kolléga „hajolt össze”; olyanok, akiknek e területhez van képzettségük, indíttatásuk, tehát motiváltak. Tapasztalataikat, örömeiket, kéréseiket osztották meg e találkozókön, amelyeket a tervek szerint félévente rendeznek meg. *Késmárki Zsolt* rövid summázata végén *Pál Feri* atyát idézte, aki az esztergomi szakmai napjukon azt tanácsolta: „Ügy kezdjétek a munkához, hogy nem ti viszitek Jézust valahova, ahol még nincs, hiszen Jézus mindenütt járt, ahova ti mentek, s valamilyen módon már az emberek lelkében lakik. Erre építsetek!”

Lőrincz Sándor